

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

III. An actualis Scientia, fides humana, opinio & error de eodem objecto possint esse simul in eodem intellectu, cum formidine actuali de opposito, & in eodem actum coalescere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

DVBIVM II.

Quid sit fides, & error.

RESOLUTIO I.

CLXX. **D**ico 1°, fides actualis est assensus propter auctoritatem revelantis: est autem duplex, Divina sive supernaturalis, & humana sive naturalis: Divina est assensus propter auctoritatem Dei revelantis; humana propter hominis: hinc ad fidem duo requiruntur, 1°, ut quis dicat: 2°, ut qui dicit sit, vel habeatur verax, quia nulla est mendacis (ut Dæmonis v. g. qui pater mendacii dicitur) auctoritas; undè fides tantò est certior, quantò major veracitas dicentis: cum autem veracitas Dei sit major omni certitudine naturali, fides Divina est certior (licet minùs evidens) omni Scientià naturali; & cum veritas hominis sit fallibilis, tantò fides humana est incertior, quantò veracitas hominis narrantis est minor.

CLXXI. Adde 1°, omnem fidem esse obscuram, quia nititur medio sive ratione formali extrinsecà objecto, cui per fidem assentior, scilicet auctoritate Dei revelantis, vel hominis narrantis; quandoque tamen dicitur clara in attestante, cum scilicet revelantem aut narrantem videmus, vel audimus; sed hoc solum est objectum obscurè cognoscere in alio clarè & evidenter cognito ut patet.

CLXXII. Adde 2°, fidem humanam ab opinione solum distingui, ut minùs & magis commune, ut speciem & genus; nam omnis actus fidei humanæ est opinio, non è converso: utriusque enim medium est tantum probabile & contingens.

RESOLUTIO II.

CLXXIII. **D**ico 2°, error actualis est actus elicitus ex motivo erroneo; sive falso, licet apparenter vero.

DVBIVM III.

An actualis scientia, fides humana, opinio & error de eodem objecto possint esse simul in eodem intellectu, cum formidine actuali de opposito, & in eundem actum coalescere.

RESOLUTIO I.

CLXXIV. **D**ico 1°, actualis Scientia, fides humana, opinio & error de eodem objecto totali, non possunt esse simul in intellectu; juxta hanc Resolutionem intelligi debet Aristoteles hic lib. 1° cap. 26. dum ait, *Ex his autem emergit fieri non posse, ut simul idem opinetur quisquam, ac sciat, &c.* nec plus videtur intendere D. Thomas in 1um Post. lect. 44. ubi ait: *Manifestum est, quòd non contingit omnino (nota) simul idem sciri & opinari, &c.* ne autem putes hanc vanam esse nostram observantiam, audi quod habet 2. 2. q. 1. art. 5° ad 4um, *Dicendum, quòd sicut Philosophus ibidem dicit (puta lib. 1° Post. cap. 26.) à diversis hominibus de eodem omnino potest haberi Scientia & opinio: juxta hunc sensum, ipsum aliis in locis intelliges.*

CLXXV. Probatur, quia nullo casu habent idem objectum totale, ergò, &c. probatur antecedens, actualis Scientia, fides humana, &c. non solum attingunt objectum conclusionis, quod potest esse

idem; sed medium & objecta præmissarum, quæ non possunt esse idem, ut consideranti patebit, ergò, &c.

RESOLUTIO II.

CLXXVI. **D**ico 2°, actualis Scientia, fides humana, opinio & error de eodem objecto totali conclusionis simul esse possunt naturaliter in intellectu, etiam cū formidine actuali de opposito: quoad Scientiam, fidem & opinionem Plurimorum est apud P. Comptonum Log. Disp. 50. ut Bonaventuræ, Halensis: Henric. Magistri Nostri Bachonis, Ochami, Gabriëlis & aliorum Nominalium; Suarez, Hurtadi, Arriagæ, imò etiam D. Thomæ 1. 2. q. 67. art. 3° in Corp. & 3. p. q. 7. art. 3° ad 2um, &c. quoad reliqua pauciorum: quia tamen videtur per necessariam consequentiam inde deduci, ut profundè notant PP. nostri Complutenses Logic. Disp. 20. q. 4. Paragraph. 1° de his simul idem hic resolvimus, cum Serna Logic. Disp. 4. Sect. 3. q. 3. Valentia 2. 2. Disp. 1. q. 1. p. 4. & aliis apud P. Telles Log. Disp. 19.

CLXXVII. Prob. 1° illi actus inter se naturaliter non repugnant, ergò, &c. Prob. antecedens; quia si repugnarent, maximè repugnarent ex parte sua, vel ex parte potentia; sed neutra ex parte repugnant; ergò, &c.

CLXXVIII. Probatur minor pro 1ª parte; quia omnes illi sunt positivi; nec modo contradictorio in idem objectum totale conclusionis tendunt, videlicet ut affirmatio & negatio illius; sed ferè eodem modo se habent ad invicem, sicut majus & minus lumen inter se respectu aëris, ratione quorum aër dicitur clarus & obscurus (idem dic de albedine & dulcedine respectu pomi, quod ratione albedinis dicitur visibile, ratione dulcedinis invisibile, videlicet positivè) sed majus & minus lumen non repugnant in eodem indivisibili aëre, ergò, &c.

CLXXIX. Probatur minor pro 2ª parte, quia dicti actus ex parte potentia, videlicet intellectus, non magis repugnant, quàm cognitio perfecta ut judicium, & imperfecta ut apprehensio; vel quàm ex parte animæ potentia perfectior ut intellectiva, & imperfectior ut sensitiva; vel denique potius, quàm identitas potentia scitivæ, opinativæ, creditivæ, errativæ, formidativæ, &c. cū intellectu; sed hæc non repugnant ex parte intellectus, ergò, &c.

CLXXX. Confirmatur, hi omnes actus possunt in unum coalescere, non obstante formidine actuali de opposito, uti Resolutione 3ª patebit, ergò, &c.

CLXXXI. Obijcies 1°, licet isti actus ex parte sua, aut potentia, non repugnarent; repugnant tamen ex parte objecti; ergò Resolution nulla.

CLXXXII. Probatur antecedens 1°, quia objectum Scientiæ est certum & verum; opinionis verò & fidei incertum, erroris falsum; sed certum & incertum, verum & falsum, non minùs repugnant, quàm lux & tenebræ, ergò, &c.

CLXXXIII. Probatur antecedens 2°, objectum Scientiæ est, Homo est animal, v. g. quia est sensitivus; opinionis & fidei, quia Philosophus quidam dixit; erroris, quia constat animà corporeà sensitivā; formidinis actualis, Fortè non est animal, quia dictum Philosophi est fallibile, & motivum hoc, quia constat animà corporeà sensitivā falsum; sed homo est animal, fortè homo non est animal, opponuntur contradictoriè, ergò, &c.

CLXXXIV. Resp. negando antecedens, ad ejus proba-

probationem 1^{am}. Resp. distinguendo maiorem pro 2ª parte. Objectum opinionis & fidei est incertum positivè, eo modo, quo dulcedo est invisibilis, concedo maiorem; incertum negativè, ita ut sit negatio certitudinis, nego maiorem: hoc autem modo incertum duntaxat, contradictoriè repugnat cum certo: Item distinguo pro 3^a parte, objectum erroris est falsum, falsitate objecti sui materialis, nego maiorem, quia illud reverà est, sicut dicitur esse; falsitate motivi in se, concedo maiorem; verum illud non opponitur objectivè contradictoriè motivis Scientiæ, opinionis & fidei, quia hæc non important, *Homo est animal quia non constat animâ corporeâ sensitivâ*, ut patet, quod importare debent: unde ulterius Minor hoc modo distinguui potest: certum & incertum negativè repugnant, concedo minorem; certum & incertum positivè, nego minorem; hæc enim non magis repugnant, quam rationale & irrationale positivè sumptum pro bruto, apprehensivum & iudicativum, majus lumen & minus lumen, &c. Item verum & falsum repugnant respectu ejusdem, concedo minorem; verum veritate objecti materialis, & falsum falsitate objecti formalis propter quod, sive motivi, nego minorem; hæc enim non magis repugnant, quam intellectum assentiri objecto sicuti est, propter errorem putatum veritatem. Unde patet illa non repugnare, sicut lux & tenebræ repugnant; sed convenire, ut majus & minus lumen diversæ rationis, iudicium & apprehensio, &c.

CLXXXV. Nec dicas cum PP. Nostis Complutensibus Logic. Disp. 20. q. 4. Paragraph. 1°. *Assensus opinativus ex intrinseca imperfectione sua intimè habet annexam inevidentiam & obscuritatem, sicut Scientia claritatem.*

CLXXXVI. Respondeo 1°, id retorquendo in dulcedinem pomi, quæ, eo modo, quo opinio inevidentiam, invisibilitatem annexam habet; & tamen simul stat cum colore pomi naturaliter.

CLXXXVII. Respondeo 2°. inevidentiam negativam non aliter esse intrinsecam opinioni, quam irrationalitas negativa bruto, aut quam inillativitas iudicio præmissarum; hæc autem non sic est illis intrinseca, ut simul naturaliter non consistent, ut omnes fatentur.

CLXXXVIII. Resp. 3°, inevidentiam illam debere esse negationem, vel evidentiam actus scientifici actui opinionis extrinsecæ, vel evidentiam actus opinionis ipsi actui opinionis intrinsecæ? si opinionis, patet quod simul naturaliter stare possit cum evidentia actus scientifici, quia in hoc actu est talis evidentiam negatio; si actus scientifici, vel non repugnat cum actu scientifico, quandoquidem sit in alio actu sive subiecto, vel, si repugnet, etiam in diversis hominibus repugnabunt Scientia & opinio, quod est certò falsum.

CLXXXIX. Ad probationem verò 2^{am}, antecedentis objectionis 1^æ, Respondeo negando minorem; quia quæ opponuntur contradictoriè non possunt esse simul vera; *Est autem, & forte non est*, possunt esse simul vera; quia quælibet opinio ita est vera, ut forte sit falsa; imò opinionem forte esse falsam, necessariò verum est; ac proinde, qui dicit de objecto opinionis *est, & forte non est*, necessariò verum dicit.

CLXXXX. Instabis, à parte rei *Roma stat & forte Roma non stat*, sunt contradictoriè opposita; ergò si-

militer *homo est animal, & forte homo non est animal*. Probatur antecedens, quia à parte rei quodlibet est, vel non est, ergò, &c.

CLXXXI. Respondeo negando antecedens; ad probationem ejus distinguo antecedens; à parte rei quodlibet est vel non est, prout ab homine dicitur esse vel non esse, nego antecedens: quia alioqui dicto hominis vero, *quod Roma stat, vel quod Roma non stat*, non posset falsum subesse, illud non esset forte falsum, &c. absolute loquendo, concedo antecedens; sed advertendum, nec opinionem, nec formidinem actualem natam illam sequi, tendere in objectum suum absolute, quatenus in se & à parte rei tale, sed quatenus tale est, ut subest tali vel tali motivo probabili, quod, sicut ita est verum, ut forte non sit verum; sic etiam objectum opinionis & formidinis dictæ, ita est, ut forte non sit, prout ex illo motivo inferitur esse; unde opinio, & formido actualis nata ex illa sequi, non magis contradictoriè opponuntur, etiam objectivè, quam hi duo actus, *Roma stat, quia id Petrus dicit; forte Roma non stat, quia dicto Petri falsum subesse potest, sive quia dictum Petri forte non est verum*; qui duo actus æquivalent huic, *Probabile est Romam stare*; qui actus est formaliter simplex & possibilis naturaliter.

CLXXXII. Urgebis, assensus & dissensus de eodem objecto non possunt esse simul in intellectu; sed opinio est assensus, & formido actualis dissensus, ergò, &c. Probatur minor, quia opinio dicit *Roma stat, quia id Petrus dicit*: formido verò actualis dicit *forte Roma non stat, quia dicto Petri falsum subesse potest*; ergò, &c.

CLXXXIII. Respondeo distinguendo antecedens, assensus & dissensus non illati sive præmissarum de eodem objecto, non possunt esse simul in intellectu, concedo antecedens; illati seu consequentis formaliter sumpti ex diversis mediis, nego antecedens; quia non magis repugnant, quam illa media: cur enim non possem assentiri huic Propositioni, *Roma stat, quia id Petrus dicit, quem novi esse veracem*, & dissentiri eidem, *quia Paulus dicit, Roma stat, quem continuâ experientiâ probomendacem*? non illati igitur de eodem objecto simul esse non possunt in eodem intellectu, quia assensus absolute dicitur est, dissensus absolute non est; est verò absolute, & non est absolute, repugnant contradictoriè; illati autem possunt, quia non dicunt absolute est, & absolute non est; sed prout v. g. à tali, vel tali homine, esse, vel non esse dicitur; ac proinde non repugnant contradictoriè, magis, quam dicta talis & talis hominis, quorum utrumque est affirmativum, *Roma stat*. Hinc

CLXXXIV. Sequitur aperte, cum Scientia, fide humana, opinione & errore, non solum stare naturaliter formidinem actualem, sed etiam formalem dissensum cum assensu de eodem objecto propter diversa media: unde etiam omnino dicendum, affirmationem & negationem de eodem absolute non illato, sive etiam de eodem per idem medium illato, esse quidem contradictoria objectivè; non autem de illato ex diversis mediis.

CLXXXV. Objicies 2°, illi actus sunt impossibiles in eodem subiecto, ex quibus nati sunt sequi effectus oppositi; atqui ex Scientia, nata est sequi securitas, quæ opponitur formidini actuali; ergò, &c.

Respon-

CLXXXVI. Respondeo 1°. retorquendo argumentum in voluntatem, v.g. voluntas enim secundum te, non est sibi ipsi opposita; ex ea tamen natum est sequi odium & amor; item, nec intellectus est sibi ipsi oppositus; ex eo tamen nati sunt sequi effectus oppositi, scilicet assensus & dissensus non illati, affirmatio & negatio, &c. deinde ex luce natus est sequi calor, ex vi in frigidante frigus; nec tamen illa duo impossibilia sunt in eodem astro, ut ostenditur in libris de coelo.

CLXXXVII. Respondeo 2°. negando minorem pro 2^a parte; nam securitas non opponitur formidini actuali, magis, quam Scientia opinioni, quae sunt securitas virtualis, & formido virtualis: si enim forma ignis & aquae sese in eodem subiecto compaterentur, non esset cur calor & frigus sese in eodem non compaterentur.

CLXXXVIII. Obijcies 3°, omnes experimur nos non posse expressè dubitare aut formidare de objecto evidenter cognito, & multò minus circa illud errare; ergò non possunt simul stare in intellectu scientia, fides, opinio & error. Probatur antecedens, quia nullus dubitat expressè aut formidat, &c. de existentia dei, quam videt esse; ergò, &c.

CLXXXIX. Respondeo, distinguendo antecedens, experimur nos non posse expressè dubitare aut formidare de objecto evidenter cognito, quatenus infertur ex praemissis evidentibus, concedo antecedens; quatenus infertur ex praemissis dubiis, formidolosis & inevidentibus, nego antecedens; quia enim in conclusionem non tendimus ut in se, sed ut subest tali motivo & praemissis; ideo non minus possumus de illa expressè dubitare aut formidare, quam de motivo & praemissis.

CC. Obijcies 4°. Fides est argumentum rerum non apparentium ad Hebraeos 11°. ergò non stat simul cum Scientia de eodem objecto: probatur consequentia, quia aliqui è contrà esset rerum apparentium evidenter.

CCI. Respondeo, admittendo verba Scripturae, & dico eorum hunc esse sensum, Fides est argumentum rerum non apparentium ex motivo fidei; non verò rerum non apparentium ex motivo Scientiae; sic enim Diva Virgo fide Divinà credebatur se esse virginem ex motivo Dei revelantis obscuro, & non apparente; & id ipsum sciebat ex motivo Scientiae, experientia scilicet sui ipsius.

CCII. Obijcies tamen 5°, Aristoteles hic lib. 1°. cap. 26. ait: *Opinio namque & Scientia non omnino ejusdem est.* Et infra, *Ex his autem emergit fieri non posse, ut simul idem opinetur quisquam ac sciat: nam simul existimationem habet, & aliter, & non aliter, idem sese habere; quod quidem fieri nequit.* Hancque doctrinam perpetuò sequitur D. Thomas Moral. q. 22. art. 5°. ad 4um, ergò, &c.

CCIII. Respondeo, Aristotelem & D. Thomam intelligi debere de eodem objecto totali, sic ut comprehendat objectum conclusionis & praemissarum, ut supra Resolutione 1ª diximus; quia per actum conclusionis semper attingi praemissas objectivas, supra fusè probatum est; si verò non attingerentur, sed solum objectum conclusionis ut in se est (quod hic malè supponunt profundissimi aliqui PP. nostri Complutenses) facile me in oppositam sententiam inclinarem; modo conciliarent haec, actum consequentis formaliter sumpti, scientificum, opinativum, &c. non attingere objecta pra-

missarum, & tamen distingui ab actu consequentis materialiter sumpti scientifico, opinativo, &c. unde patet ad fundamenta praecitatorum Complutensium, & aliorum Thomistarum.

RESOLUTIO III.

CCIV. Dico 3°. actualis Scientia, opinio, fides & formido actualis, error, &c. de eodem objecto conclusionis possunt in eundem actum coalescere.

CCV. Probatur, potest idem actus attingere diversa specie objecta sive materialia, sive formalia, non habentia in se oppositionem: atqui isti actus imprimis non habent oppositionem ex parte objecti materialis & formalis quod, quia supponitur esse unum & idem: 2°. neque ex parte formalium propter quod, ergò, &c. probatur haec minor pro 2ª parte, quia Scientia dicit, *Homo est animal, quia est sensitivus*; opinio & fides humana quia Philosophus dicit; error quia constat animam corpoream; formido actualis forte non est, quia dictum Philosophi est fallibile, & falsum esse potest, & motivum erroris est falsum; sed inter haec nulla est oppositio, ut consideranti patebit, ergò, &c.

CCVI. Probatur major; tum in speciebus Angelicis universalibus; tum in cognitione intuitiva, quae simul & semel cognosco aquam, pisces, terram & hominem, idque sub diversis motivis formalibus; quia in cognitione intuitiva, utpotè objecti in se, objectum formale & materiale non distinguuntur; ac proinde sicuti sunt diversa objecta in se, ita & motiva formalia, ergò, &c.

CCVII. Confirmatur, Scientia definitur *Actus illatus ex motivo necessario*; opinio & fides ex motivo probabilis dicentis; error ex motivo erroneo; formido actualis ex eo, quod motivum opinionis & fidei sit fallibile, erroris falsum, vix attendendo ad objectum conclusionis; sed idem actus, circa idem objectum conclusionis, potest inferri ex illis motivis, ut ex statim dictis patet; ergò possunt omnes illi actus in unum coalescere.

CCVIII. Obijcies 1°. cum P. Oviedo de anim. Controv. 5^a. punct. 3°. actus idem non potest esse ex se evidens, & formido actualis; sed ille ex se esset evidens & formido actualis, ergò, &c. Probatur major, quia aliqui effectus ex se spiritualis, posset esse ex se spiritualis per ordinem ad principium spirituale, à quo produceretur, & ex se materialis per ordinem ad principium materiale, ex quo etiam inadèquate produceretur; sed hoc dici non potest; ergò, &c. probatur 1ª minor, quia habet objectum materiale evidens, & deducitur ex motivo evidente: sequela majoris constat à pari.

CCIX. Respondeo, distinguendo majorem; actus idem non illatus formaliter, non potest esse ex se evidens & formido actualis, concedo majorem; ratio est, quia cum hic sit de objecto necessario, cui nullà ratione falsum subesse possit, non potest esse formido actualis, quae esse debet de objecto contingente & fallibili; hic autem solum est in se evidens independenter à motivo, sicut effectus spiritualis est spiritualis in se independenter à principio: actus idem illatus formaliter, non potest esse ex se evidens, & formido actualis, nego majorem; quia illatus ex se includit motivum, quod quia potest esse diversum evidens & inevidens, &c. potest etiam illatus actus ex se esse evidens & inevidens; quomodo etiam diceremus effectum ex se spiritua-lem simul etiam ex se esse materialem, si ex se in-

cluderet